

РАДА

газета політична, економічна і літературна
виходить що-дня, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.
Рік третій.

Адреса редакції і контори:
у Києві, Велика Підвальна вул. Д. 6,
біля Золотих воріт.
— Телефон редакції 1458.
— Телефон друкарні 1069.

Умови передплати на р. 1908.

ца	на	на	на	на	на	на	на	на	на	на	на
рік	1 м.	10 м.	9 м.	8 м.	7 м.	6 м.	5 м.	4 м.	3 м.	2 м.	1 м.
6.	5,70	6,20	4,75	4,25	3,75	3,25	2,75	2,25	1,75	1,25	65.

Років передплатники можуть виплачувати передплату частками, в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 строки: на 1 янв. 2 карб., на 1 февр. 2 карб. і на 1 марта 2 карб.
За границю: на рік 11 карб., на півроку 5 карб. 50 к., на 3 міс. 2 карб. 75 к., на 1 міс. 1 карб.
Передплата приймається тільки з 1-го числа кожного місяця.
За зміну адреси 30 коп.

Авторі рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінити статі; більші статі, до друку не годяться, переходять у редакції 3 місяці і видаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються.

Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

Умови друкування оповісток:

За рядок петіту попередю тексту або за його місце платиться; за перший раз 40 коп., за другий 20 коп.

За рядок петіту після тексту: за перший раз 20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз

Жертвуйте на пам'ятник Т. ШЕВЧЕНКОВІ у Києві!

Жертви по всій Росії дозволено збирати Полтавській Губернській Земській Управі.

Літній театр Купецького Саду.

Товариство Українських Артистів під орудою П. К. САКСАГАНСЬКОГО.

Сьогодні, 13-го юля,

1) „Мартин Боруля“

ком. у 5 д. Карпенка-Карого. 2) **КОНЦЕРТ.** Бере участь вся трупа.
АНОНС: У понеділок, 14-го, 1) **Як ковбаса та чарна, то минеться й сварка**, ком. у 1 д. Старіцького. 2) **Залотий соцького Мусія**, опера у 1 д. Кропивницького.
Початок о 9-й годині вечора. м—193—64

Скрипки по 2 карб. 50 коп., 3 карб., 4 карб., 5 карб., 6 карб., 8 карб., 10 карб. і дорожчі.
Сички по 40 коп., 50 коп., 75 коп., 1 карб. і дорожчі.
Гитари по 3 карб. 50 коп., 4 карб. 50 коп., 5 карб., 6 карб., 7 карб. 50 коп., 10 карб. і дорожчі.
Баладайки від 1 карб. 25 коп. і дорожчі.
Нларнети та флейти по 4 карб., 4 карб. 50 к., 5 карб., 6 карб. 50 к. і дорожчі.
Гармонії російські, італійські, строю однорад. від 1 карб., двохрадні від 10 карб., трьоххрадні від 25 карб. і дорожчі.
Всякі інші музичні струменти та все, що до них потрібно, можна набути в головному депо музичних струментів і нот

Г. І. ІНДРЖИШЕК, у Києві, Хрещатик, № 58.
Тел. 9—63

Сими днями вийде сьома книжка журналу „ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСНИК“

З М І С Т:
Автобіографічні записки Володимира Антоновича. I. Антропологія. II. Дитячі спомини (1834—1840);—Адам Міцкевич: Чаги. Втека, в перекладі Ів. Франка;—Олександр Грушевський: Суцасне українське письменство в його типових представниках: Василь Стефаник. Іван Смиряк. Михайло Коцюбинський (далі);—С. Черняк: А потім? (З недавніх настрій);—П. Карманський: Поет третьої Італії;—Мих. Рудинський: В задумі;—Мих. Жуи: Вечірня симфонія;—М. Гехтер: За сивтевом. (Сторінка з історії російського єврейства);—Дм. Йос: Щастє;—Юрій Кміт: Обід (З бойового життя);—Гнат Хоткевич: Літературні враження;—А. Бобенко: Я буду що вчю літати на Вкраїну;—Мих. Грушевський: На українській землі. Не пора;—Айтон Сіннер: Нетри, в перекладі Модеста Левіцького;—Мінола Залізняк: Веселлявський а'ляд постоувної академічної молодіжі;—Віктор Псінячевський: З російського життя;—Бібліографія. Книжки надіслані до редакції. Зміст восьмої книжки „Літературно-Наукового Вісника“.

ПЕРЕДПЛАТА НА ВИДАННЯ КИЇВСЬКЕ:
на рік 8 руб.; для неможливих учнів, студентів, сільських учителів, низших служачих, робітників і селян 7 руб., але тільки коли вони передплачують журнал просто з контори.
На пів року 4 руб. 50 коп.
Передплату можна прислати також по одному рублю на перше число кожного місяця, кому трудно прислати більше відразу. Книгарям і всяким посередникам від передплати 5%, але тільки в тім разі, коли передплата виплачується повна (8 руб.) і вся відразу.
Повні комплекти за 1907 р. і за попередні роки продають ся по 8 руб.
Видавець М. Грушевський. 0-268-8 Редактор Ф. Красицький.

Заробітчани.

Не що давно в нашій газеті повідомлялося, що цього року центральні українські губернії повисили страшну силу людей на заробітки. Перше місце серед таких губерній заступає Полтавщина—вона сама вислала цього літа коло 60 тисяч душ; далі йдуть Київщина, Харківщина та інші. Що жене ці десятки тисяч людей з насичених гнізд—це відомо, але що чекає їх там, куди вони приходять,—про це в нас знають дуже мало. „Новороссія“ малюється голодній уяві наших заробітчаних якимсь земним раєм, де й роботи, й жи, і грошей багато. І сунуть до того „раю“ цілими валками голодні, обдерті полтавці, харківчане, кияне, сунуть, поки степові заверюхи й морози не поженуть їх назад. Колись „Новороссія“ дійсно була раєм для забитого й голодного кріпака центральних українських губерній, але тепер ті часи, очевидно, минулися навіки, і колишній рай зустрічає непроханих пришельців дуже суворо. Для прикладу досить навести кілька фактів з сьогорішньої заробітчаної кампанії.
Тепер стало звичайним з'являтися на робочих базарах (в Каховці, на станції південної залізниці), що з 5—6 тисяч робітників займають яких-небудь 4—5 сотень. В зв'язку з цим ціни на робочі руки страшенно підпалили. Дорослий робітник за строк од 26 мая до 1 ноябрю бере не більше 35—40 карб., а останніми часами—навіть не більше 30 карб.; ще менше

платять жінкам—не більше 20—25 карб. за той самий час. Інколи доходять до того, що змучені заробітчани наймаються тільки за харч. В кращих випадках цілі партії дорослих робітників наймаються гуртом за яких-небудь 25—30 карб. до Покрови. Трапляється й так, що через тиждень—два хазяїн зменшує що мізерну платню до 20 карб., користуючись тим, що робітники однаково не підуть з роботи.
Сього року—оповідає Знаменський, кореспондент „Р'ьч“—робочі базари й великі залізничні станції Новоросії уявляють з себе немов би складочні пункти нікому непотрібного, живого „робочого краму“. Купи робітників цілими тижнями лежать на городських майданах, на станційних платформах, чекаючи, поки їх наймуть, і проїдають все, що можна. Нарешті, настає справжній голод. В результаті з'являються щоденні самогубства, особливо серед дівчат.
Коли вже не стає сили чекати, партії заробітчани рушають в дорогу—шукати по економіях роботи. Але там їх зустрічають нагаями найманих інгушів та козаків. Друга частина заробітчани, проївши все до останньої нитки, повертає до дому. Йдуть вони пішки сотні верст, обшарпані, голодні. Часом вони намагаються сісти на поїзд та проїхати станцію—дві без білета, але їх безжалісно спихають. А назустріч цим поворотним партіям сунуть нові й нові валки заробітчани, ідуть старі й малі, му-

щини й жінки, дітвчата й навіть жінки з немовлятами.
Якимсь безмежним одчаєм віє од сьогорішніх заробітчани. „Хіба не все одне, де помірать, чи вдома, чи тут? Краще ж тут, хоч не чути плачу своїх голодних дітей!“—Ось що часто й густо доводиться чути у відповідь на звернене до них запитання: „Куди ви йдете?“
Так зустрічає наших заробітчаних благословенна коліс „Новороссія“. Я треба тільки дивуватись на ту впертість, з якою селяне центральних губерній ідуть на південь. Але й те сказати; мимоволі будеш упертим, коли перед очима стоїть страшна мара голодної смерті.
Сама собою напрохується аналогія між переселенською та заробітчаною справами. Перша стоїть в Росії дуже кепсько, але все-таки живаються ті чи інші заходи для її поліпшення. На переселення що-року витрачає чимало грошей уряд; зємства також де-що роблять, а ще більше збираються робити в цій справі. Зовсім не те ми бачимо, коли звертаємося до заробітчаної справи, хоча вона являється ледве чи не важливішим фактором нашого селянського життя—особливо ж на Вкраїні—ніж переселення. Про заробітчаних ніхто не піклується—ні уряд, ні зємства, ні які-небудь інші інституції. Правда, херсонське зємство ще за ліберальних часів заснувало було в місяцях найбільшого скупчення заробітчаних кілька лікарсько-харчових пунктів, де заробітчани видавалися їжі й перша лікарська поміч. Але тепер од цих пунктів—р. 1895 їх було 17—остався тільки один, і заробітчани вже зовсім осталися покинутими на-приволожє.

Тепер черговим завданням являється допомога заробітчаним у тіх чи інших формі. Це—моральний обов'язок громадянства. Найкраще ця допомога могла б висловитись у формі загальнозємської заробітчаної організації, на зразок уже існуючої переселенської організації українських зємств. Така організація, не коштує майже нічого, могла б принести силу користі. Перше її завдання мусило б зводитися до збирання відомостей про число потрібних робітників у тих губерніях, куди що-року приходить найбільше заробітчани. Точні відомости в цій справі могли б оберегти селян од багатьох прикостей і зайвих трат. Друге завдання—це організація лікарсько-харчової допомоги заробітчаним, та не платної, як це практикується по лік.-пр. пунктах херсонського зємства, а цілком безплатної й приступної для всіх.

Сьогорішня заробітчаної кампанія вже непоправима. Тим енергійніше треба подбати про те, щоб на той рік не повторились ті страшні картини, про які одна згадка наводить жах.

З подорожі.

Х.
Пражські українці і пражська преса про українські справи.
Не раз і не два українським газетам та українській інтелігенції доведеться звертатись до історії чеської культури, до економічного становища чеського люду і з чеського життя шедрою рукою черпати уроки для власної роботи на рідній ниві. Хто з українців мав змогу хоч трохи спізнати життя чеського народу, той цілком згодиться зо мною, що мужицька Чехія в минулім де Україна в мініаторі в теперішнім її становищі. І ця сходиність особливо кидається у вічі там, де наша українська культура не так то далеко й остала од чеської, а іменно в Галичині.
Але перше ніж почну розповідати про свою подорож по Галицькій Україні, можу сказати де кілька слів про українські оазиси в Празі.
Як і всюди, мабуть, знайшлась і тут невелика жменька наших земляків. З старих пражських українців мені довелось познайомитись тільки з одним—проф. пражського університета Горбачевським. Людина це надзвичайно симпатична. Закинувти більше двадцять пати років в один із культурних

центрів Європи, завалений університетською роботою, він все ж таки не губив зв'язків з рідною країною, з рідною пресою. В Празі його хата завжди служила і служить осередком українського життя. Не раз пражське українське студентство мало од нього і матеріальну поміч. А підчас львівської сесії, коли українське студентство найбільше нуждалось в допомозі, а проф. Горбачевський був ректором в чеському університеті, він не тільки приютив їх в школі, а ще майже цілий рік харчував де-кількох з них на свій кошт. Дуже сердешно привітав він українських гостей і підчас всеслав'янського студентського з'їзду. Чеське студентство дуже поважає і любить його за гарні наукові виклади. Та воно й є за що: не в докір йому будь сказано, на науковому полі для чехів він здобув далеко більше, ніж для українців. Цими днями, наприклад, в Празі вийшла його чеською мовою капітальна в чотирьох томах праця по медичній хімії—„Chemia lekariska“, в якій він дає чехам нову наукову термінологію по неорганічній, органічній і фізіологічній хімії.
Другого гутешного українського „герала“ проф. німецької політехніки Пулюя мені не довелось бачити. А казали, що він грає досить визначну роль в організації бөгемського українства.

З давних давен існує в Празі українська студентська громада, або, як вона себе величає „Український консулят“. Роль цього консуляту в Празі справді досить трудна: що-разу, коли на Україні або в Галичині боротьба за національне відродження досягає кульмінаційного пункту і починає приковувати до себе увагу Європи, доводиться закидати університетські підручники на полицю і робити віча, читати доклади, брати участь в демонстраціях, котрим чеське громадянство маніфестує своє сполучтя українському рухові. І треба правду сказати, що завдяки гарячій енергії цих наших молодих земляків наші акції на всьляких чеських мітингах в Празі стояли завжди досить високо.
Діяльну участь пражські українці брали і в організації останнього студентського з'їзду. З пражської молоді найбільш визначну роль серед чеського громадянства грає і найбільшим впливом на нього користується інженер українець Струк, тепер студент-юрист чеського університета. Він завдяки своєму солідному вигляду і ораторському хистові здобув собі серед пражан велику популярність; він часто виступає з статтями на українсько-російській теми в чеській прогресивній пресі.
Що до чеської пражської преси, то неможна сказати, щоб вона була так охайно омилена з українськими справами, як би того можна було сподіватися од слав'янських газет. Правда, там не буває таких курйозів, які часто густо трапляються на сторінках російських, особливо петербурзьких, газет), але все ж таки прикрий помилки бувають. На відносини чеської пражської преси до українського питання багато зробили впливу останні слав'янські з'їзди.

До того часу чеська прогресивна преса ставилася до українців досить індіферентно, а пражській регресивній органі, як напр. дуже впливовій „Narodni Listy“ підпівували в україножерстві петербурзькому „Новому Времени“ і не хотіли вживати на своїх сторінках навіть слова „українець“, а всоди ставили „Русь“, „руський“. Підчас слав'янських з'їзлів „Narodni Listy“ попали в досить неприємне становище: вже почали називати українських делегатів—„руський изь Росії“, але швидко зрозуміли, що виходить абсурд, і закинули разом з старою нововременською термінологією і стару манєру трактувати українські справи. Чи на довго стане чеським реакціонерам цей коректний що до українців—тепер сказати трудно.
Віктор Псінячевський.

ПО РОСІЇ.

— Реформа поліції. Петербурзький градоначальник видав такий наказ: „В міністерстві внутрішніх справ зараз обмірковуюється реформа поліції. Для того, щоб скласти проект реформи, міністерству потрібні докладні відомости про діяльність поліції в 1907 році—головним чином, про ту частину поліцейської діяльності, від якої єсть думка увільнити її, коли буде здійснена згадана реформа“. Далі в наказі розповідається про те, що петербурзькі пристави повинні в два тижні дати відповідь на ті запитання, які розіслано їм в особливих картках. („Р'ьч“).
— Законопроект про відповідальність за крадіж і зрубну ліса. Рада міністрів 8 юля ухвалила законопроект міністерства юстиції про зміну відповідальности за крадіж і зрубку чужого лісу. Новий законопроект вважає свавільний поруб чужого лісу за крадіж; зважаючи на це винуватців притягують до загальної уголовної відповідальности; обвинувачені не мають права вже, як тепер, припинити справу, заплативши власникам лісу відповідні гроші, повернувши їм покрадений або порубаний ліс. Всі ці справи повинні будуть розглядатись тільки в судах, а розгляд їх адміністративним порядком скасовується. Скасовується також і подвійна плата на користь власника лісу за покрадений або порубаний ліс. („Р'ьч“).
— З приводу „Не можу мовчати“. В газеті „Слово“ надруковано листа відомого художника Рєпина. „Лев Толстой в своїй статі про смертні кари висловив те, що у всіх нас, росіяни, накопало на душі і чого ми через легководність або невмілість не висловили й досі. Правду каже Лев Толстой—краще петля, або тюрма, ніж і далі щодня мовчки слухати про страшні кари, які соромом стають нашій батьківщині, і цим мовчаням начеб то спочувати їм. Мільйони, десятки мільйонів людей, безумовно, підпишуться тепер під листом нашого великого генія, і кожен підпис висловить слези знеможеної душі. Прошу редакцію прилучити мое наймення до цього списку. Ілля Рєпін“.
— Дворянські землі. Лквідація „дворянських гнізд“ в симбірській губернії йде надзвичайно швидко. Значні дворянські маєтки один за одним вступають до продажу через селянський банк. З початку минулого року до 1 октябрю того ж таки року в селянському банку було для продажу 235 маєтків з 193.000 десятин. З цього числа тільки 14 маєтків з 4.042 дес.—банк відкинув, а останні всі засталися на продаж. З загального числа всіх маєтків банк передав для продажу в повітові землеустроїтельні комісії 44 дворянських гнізда, з 47.808 десятин. В цьому році дворянські землі стало ще менше. Земельна тіснота примушує селян швидко розкуповувати землю, не зважаючи навіть на надзвичайно високі ціни. (Русск. Слово).
— Пригода з уфимським губернатором. На станції в Баку, як повідомляє газета „Баку“, з уфимським губернатором Ключаровим сталася така пригода. Коли прийшов поїзд в Баладжари, старший кондуктор Павленко почав вимагати від супутника губернаторового д. Маїлова або дати йому 3 карб., або ж долатити за проїзд без білета. Коли йшла про це розмова, підійшов якийсь офіцер і почав галасувати, нахваляючись пасажирам арештом, для чого й викликав салдатів. Коли губернатор спитав його, яке він має право втручатися до балачки, офіцер завив, що він комендант станції Баку і робить це на підставі закону. Пасажири, хоч не хотіли, а мусіли внести в касу додаткову плату, якої вимагав кондуктор. Ключаров подав скаргу на коменданта безпосередньому його начальству. Комендант Говорун каже, що не він, а „підстаркуватий, одягнений в цивільну одєжу, пасажира“ галасував; це безчинство, ніяких грошей я платити не буду“ і взагалі весь час нападася на коменданта і він мусів послати за жандармами; аж тоді тільки він довівдася, що має діло з уфимським губернатором. Ці-

* Див. напр. „Слово“ № 495, де М. Федоров в передній статі збирається мирити „русинь зь українцями“.

каво було б знати, пише „Річч“, що було б, як би командант і жандари довідали про „пасажира“ трохи пізніше?

— Хатка Петра I. Газета „Арханг.“ пише: хатка Петра I в Архангельську на Набережній вул. має такий вигляд: одна з колишніх царських світлиць тепер обернута в коршум. Тут і вдень і вночі п'ячать і завжди огидно лаються.

— **Життя робітників.** Підприємці беруть назад у робітників все те, чого вони упертим змаганням за останні два роки досягли. „Що тепер балакати,— часто заявляє робітникам адміністрація,— був ваш час, ви користувалися, тепер, як бачите, сила на нашому боці; хочете працювати на умовах, які вам ставляться, працюйте; не маєте охоти—діло ваше!“ Безробіття примушує робітників згодуватися на ті умови, які становлять їм підприємці. У всіх застосках за останні часи успіх був здебільшого не на боці робітників. Забастовки в Петербурзі: на заводі „Фенікс“, що тривала більше місяця, на заводі Сан-Галі, на заводі „Вулкан“ і на деяких інших значних заводах скінчилися не на користь робітників. Причиною цього, крім упертості підприємців, було ще й „штрейкбрехерство“ самих робітників. З забастовки на заводі Чешера нічого не вийшло через те, що на місце забастовщиків понаймалися робітники, яких рощитали на іншому заводі; на заводі „Фенікс“ забастовку програно через те, що знайшлися „штрейкбрехери“ між самими забастовщиками і т. д. Подекуди в забастовках взяли гору і робітники. На фабриці Беку робітники, припинивши роботу, примусили адміністрацію увільнити не лютого їм майстра, якого вже раз було увільнено через вимагання робітників; в майстерні Павлової робітники добилися того, що прийнято знов на службу увільнених товаришів.

— **Шт.-нап. Глінський.** Цікава доля недавно покараного з присуду одеського воєнного суду штабс-капітана Глінського. Підчас свого офіцерства в Керчі, Глінський нічим не визначався з проміж інших тамтешніх офіцерів. Рішучо перейнявши світогляд і настрої його після того, як він перебував на російсько-японській війні, в облозі Порт-Артура і в японській неволі. Глінський чесно витерпів тяжку облогу і одержав за це декілька орденів. Коли Глінський повернувся з неволі, вже в одставці, його обвинувався за агітацію між салдатами у Виборзі та за організацію там таки недовольного зібрання салдатів і офіцерів (було там більше 50 душ). Його одано під суд, але він швидко опинився у Севастополі підчас відомого бунту в Брестському полку. Там Глінського арештовано недалеко од місця бунту, але в компанії революціонерів, яких уважали за головних ініціаторів бунту. Судили його в воєнно-окружному суді спершу по 102 ст. уг. ул., а далі, з вимагання контр.-адм. Вірена, по 100 ст. Суд засудив Глінського, як відомо, на смерть.

— **Виярденно черницю.** За 6—7 верст од Ташкента серед великих садів стоїть жіночий монастир. Цими днями одна з черниць Ніна Софронова полоскала шмаття на річці Алматинці. Коли це з кущів вискочили яксь невідомі люди і на очач інших черниць вхопили Софронову, звязали її, накинули на голову мішка і, скочивши

на коней, втікли в степ. Кинулись доганасти, та даремно: черниця пропала без вісти. Про неї розповідають цікаву історію. Вона киргизка. Була в заміжжі; закохалась в молодого киргизові, який вбив її чоловіка, а сам став розбишакою. В християнство і в черницю вона пішла нишком од своєї рідні. Думають, що її викрала рідня, щоб виконати над нею „священну помсту“ за зраду магометанству.

(Б. В.)

ПО УКРАЇНІ.

— **У Київі. Будівання нової церкви.** 20 цього юля облудуться закладини нової церкви у Київі, що буде Михайлівський монастир на своїй садибі, на розі Безаківської й Жиланської вул. Церкву що є думка збудувати на 1.200 чоловік. У церкві буде два престоли: один, головний,— Спас і побічний—св. Агніта. Обійдеться будівання її більше 100.000 карб.

— **Вісти з суда.** Смертний присуд. 11 юля в київському воєнно-окружному суді в справі про розбишацький напад на дім селянина підсудного Карпа Клиндухова, 19 літ, приговорено повісити. Злочинство це зроблено цього року вночі проти 17 януаря в с. Ушевіч, крелевського пові. (на Чернігівщині). В цій справі до суду потягнуто було ще й Степана Науменка та Митрофан Філяка, але вони обидва померли од спиноного тифу в лугянській тюрмі до суду і справу проти їх припинено.

— **Аграрна справа.** На 28 й 29 цього юля в київському воєнно-окружному суді призначена розглядатись бучна справа селян уманського пов.: Юрка Корнічука й ин.,—усього 41 чоловік, що обвинувачуються по 269 ст. карн. зак. Справа ця виникла в зв'язку з аграрними розрухами на економії в кн. Долгорукової. 9 підсудних у цій справі померли од тифу в тюрмі.

— **Втеча арештованого.** 11 юля до Києва приставлено було із стражниками з борзенського пов., на Чернігівщині, дезертира Івана Шкляра, що мав тут показати квартиру якихсь грабників. Повели його на Іванівську вул. й дезертир зайшов в один двір, а стражники zostалися чекати його коло воріт. Почекали хвилин кілька, а той все не вертається. Тоді вони зайшли в двір—Шкляр як не було зовсім.

— **З Київщини. Утеча з іржищівської тюрми.** За озброєний напад в с. Мирівці, київського пов., на д. Циприца були заповоджені місцеві селяне Іван Ганжа і Ісаак Кривуца.—Кривуца був перед тим в Америці а потім з Америки втік, та його спіймали в с. Черняхіві й посадовили в Іржищівській тюрмі. Ганжу взяли домі і теж одіслали туди. Тепер вони втікли і їх розшукує поліція. Люде кажуть, що мабуть вони таки винні, коли втекли. Ісаак Кривуца звісний в околиці палів, а Ганжа—ніби чоловік ще небувалий, чесний.

(Од власн. кор.)

— **Поможа од грому.** З с. Ставі, київського пов., нам пишуть, що там нещодавно ударив грім і запалив повітку в одного селянина. Тоді саме в повітці була його молодий і грім заглушив її; молодий тепер хвора.

— **„Незаконні збори“.** У вечері проти 4 юля в м.—ку Катеринополі, звенигородського пов., урядники Афанасів і Швинський та письмоводець у пристава Гусаковського побачили в д.—ки Польської, що торгує зельтерською водою в дачній місцевості, кілька чоловік молоді й пішли пильно обшукати їх. Нічого непевного не було втрушено, проте їх всіх, навіть бабусю хазяйки, за допомогою городових, що надійшли ще, арештовано. І просиділи арештовані аж до вечора 5 юля, поки не прибув звідкись там пристав.

(К. В.)

— **З Поділля. Страшне душоубство.** З м.—ка Янова, вінницького пов., надійшла чутка про страшне там душоубство 11 чоловіка, що сталося уночі проти 9 сього юля. До управителя маетком гр. Холодницького зійшли гості. А управитель у день перед тим саме привіз був чимало грошей, щоб розслабуватись з робочими. На це розбишаки видимо і поспішили. Зарізано самого управителя, всю його семью й гостей,—усього аж 11 чоловік.

— **З Чернігівщини. Памятник М. А. Терещенкові.** Цими днями в г. Глухові відбулося посвячення місця, де мають поставити пам'ятника відомому кресові—небійчкови М. А. Терещенку. Коштами його, між иним, збудовано в Глухові хлопчачий і дівочий гімназії, дитячий приют, ремісничу школу, лікарню св. Єфросинії й городську школу. Пам'ятник буде сина покійного власним коштом і заходом, але від імені „вдячних глухівчан“. Посвячення було дуже бучне; зійшлося було кілька сот народу.

(Од власн. кор.)

— **З Полтавщини. Похорон М. А. Дмитрієва.** З с. Ярьоск 9 юля тіло небійчика Миколай Андрійовича було перевезено для похорону в Полтаву. Вагон, де було тіло небійчика, прибрано було в зелену та висладо українськими плахтами й килимами. Труна була вся укрита вінками. З вокзалу останки було перевезено в Стрітенську церкву. Коло окружного суау по дорозі всі одправлено литію, на яку вийшли всі бушві в суді члени магістратури й адвокати. Коло Стрітенської церкви стріла сумну процесію з останками цієї дорогої людини жінка небійчика. У церкві на труну Мик. Ан. було складено вінки з українськими й російськими написами від різних осіб та інституцій. „Дорогому незалежному мужу і отцу оть любящихъ жены и дѣтей“, „Незабутньому синові України і щирому громадянину від товариства українців“, „Невислуханому поклонникові правди від осиротілого побратима“, „Дорогому товаришви Миколі Дмитрієву, вірному й крашому синові України, від тяжко-скорблящого „Рідного Краю“, „Незабутньому товаришові по спільній праці од видавництва „Український Учитель“, „Вірному синові України, незабутньому Миколі Андрійовичу, від Харківських українців“, „Від „Хлібороба“, Харків, 9 липня“, від „Хуторянина“, від „Ради“, „Дорогому, безвременно-погибшему Н. А. Дмитрієву оть полтавським присяжнихъ повѣренихъ и помощниковъ“, „Городскому главному Н. Д. Дмитрієву оть полтавського городского общественного управления“, „Горячому поборнику народного просвѣщения оть Общества взаимнаго вспомоществованія учащихся“, „Обществен-

ному дѣятелю Николаю Андреевичу Дмитрієву оть родительскаго комитета гимназій Швейлева“. Опріч того кілька вінків було положено з живих квіток. В 6 год учері сумна процесія з церкви пішла до роду небійчика, а потім повагом до городського кладовища, де коло 8 год і поховано Мик. Ан. Тут було сказано кілька щирих промов над свіжою могилою небійчика.

— **Подякував.** Цими днями в Полтаві підчас Іллінського ярмарку на кіноному майдані один купець загубив був гаманця з 191 карб. 5 коп. Гроші ці знайшов один прислужник з ярмаркової їдальні. Він майже кожного, хто тільки приходив до їдальні, питався, чи той часом не загубив грошей. І таким способом таки допитався хазяїна. Купець дуже зрадів, що гаманець з грошми знайшовся, і на радощах тому прислужникові дав 5 карб.

(П. Г.)

— **З Катеринославщини. Проститутка—анархистка.** У Катеринославі в публічному домі заарештовано одну проститутку, Гололобову, в якій знайдено печатку анархистської групи, патрони й браунінги.

(Утро.)

— **З Харківщини. Смертна кара.** Із Сум нам пишуть: Кілька тижнів тому харківський воєнно-окружний суд приговорив за озброєний напад і вбивство 4 чоловік в Басач у лісній конторі Штейнера трьох чоловік з с. Луки, сумського пов., повісити; згодом одному зсудженому смертну кару замінили на довічну каторгу. Тепер цими днями тих двох привезли до Сум і ранком другого дня повісили за переїздом на городській землі, що арендує тутешній земельний владствитель Транц.

— **З Херсонщини. Нещастя.** Уночі проти 10 юля в Херсоні буксирний катер „Траньк“ насочив на Дніпрі на човна з людьми, що катались собі, і переїздив його. Утонули гімназист 7 класу Галицький.

(Од Н.)

— **Продаж города.** Неповітний город на Херсонщині Березівку, з усією його землею, обсягом на 3.000 десят., що уявляють два незалежні частки, як повідомляє „Н. Вр.“, на 20 сентября сього року призначено за борги на продаж. Березівка заставлена в бесарабсько-таврійському земельному банку на 269.662 карб. і під другу закладну в л. Анатра на 120.000 карб.; з його заяви город і Яде на публічний продаж.

3 Галичини.

— **Поможа на законі Oil City,** як повідомляють галицькі газети, певно цими днями вже нарешті буде загалена цілком.

3 Буковини.

— **Зруйноване „Запороже“...** Черновецька „Буковина“ пише: Кілька студентів здружжя взаємного страхування од нещаслих випадків за 1907 р. Наводимо деякі відомості з того відомлення. Всього на 1 януаря 1908 р. в товаристві було застраховано 102 підприємства з 36.741 робітником, 4.989.623 робочими днями й 3.563.886 карб. зарібаю плати. В порівнянні з попереднім 1906 роком, зарібава плата в районі діяльності т-ва зросла на 15 проц.—з 63 коп. до 73 коп. Всього нещаслих випадків з застрахованими робітниками за 1907 р. трапилося 882; з них 871 т-во привало на свій кош і витра-

рами можна було згодом помиритися. Але от побачили ми на ринку модерних „запорожців“ в синьо-жовтих шапочках, прикрасених на німецький лад. Між ними були шляхтичі-лицарі й нічого козацького, опріч тільки назви, в них не було. І так вони й не осягнули своєї мети. Тепер того „Запорожа“ уже нема, чи може й істнує ще десь на папері, але члени його вже порозліталися на всі сторони. Одні порозумнішали, другі збайдужіли, а треті порозбігалися по німецьких товариствах.

Економічне життя України.

— **Новий врожай.** Кореспонденти „Гол. Моск.“ повідомляють, що в ровенському повіті (на Воляні) повний неврожай, в Полтавщині—врожай жита вразе звичайного, врожай пшса—гарний, а пшпами то й дуже гарний. Кореспондент „Р. В.“ з анавського повіту (Херсонщина) повідомляє: гарного врожаю сподіваються на 1271 десятині надільної землі—звичайного—на 14.183 десят., низше звичайного—на 2774 дес., кельського—на 50.807 дес., дуже лишого—на 597 десятинах. Про врожай у Катеринославщині довідуємося з „Юж. З.“: в олександрійському повіті озимина й ярина кельські, 6000 дес. вибито градом; в бахмутському п. озимина кельська, ярина й сіно звичайні градом вибито 3000 дес.; в катеринославському п. всі засіви кельські, особливо озимина, ярина й сіно тільки подекуди звичайні; в верхньодніпровському п. озимина кельська, ярина й сіно звичайні; в новомосковському п. озимина кельська, ярина й сіно звичайні; в павлоградському повіті озимина здебільшого кельська й тільки місцями звичайна, ярина звичайна, а сіно гарне; в маріупольському повіті озимина почасти звичайна й почасти гарна, так саме й ярина та сіно; в славносербському п. озимина наполовину кельська, а ярина й сіно гарні, градом вибито 2300 дес.

— **Новий синдикат.** В Полтаві організується синдикат помішків для продажу худоби по столах.

— **На Іллінському ярмарку в Полтаві.** Пі одного ще року на Іллінському ярмарку в Полтаві так жваво не куповано коней, надто завдяки, як сього року. Зайзгий баршмак Рахлін уже накупив коней щось на 38.000 карб.; він набув аж 120 коней, з яких 23 породисті. За коня Рахлін платив від 150 до 500 карб. Усі коні передіслались кудись за кордон через Вержолово та Олександрово.

— **Забастовка.** На будові п. Варшавського, по Лютаревській вул., № 23, у Київі забастували столярі, виставивши економічні вимогання. Вастує всего 21 чоловік.

— **До статистики нещаслих випадків з робітниками у Київі.** Цими днями вийшло з друку звідомлення київського товариства взаємного страхування од нещаслих випадків за 1907 р. Наводимо деякі відомості з того звідомлення. Всього на 1 януаря 1908 р. в товаристві було застраховано 102 підприємства з 36.741 робітником, 4.989.623 робочими днями й 3.563.886 карб. зарібаю плати. В порівнянні з попереднім 1906 роком, зарібава плата в районі діяльності т-ва зросла на 15 проц.—з 63 коп. до 73 коп. Всього нещаслих випадків з застрахованими робітниками за 1907 р. трапилося 882; з них 871 т-во привало на свій кош і витра-

Старість.

Нарис.

Вечір.
В каміні палають дрова. Полум'я має, мов червона хустка на вітрі, лише поняті жаром боки полін і тихо шепоче про щось невідоме.

Проміння грає ласкавини хвилями по обличчю. Мов осінні сонце осяває померзану щилинами скелю.

Оброслий білим, як сніг, волоссям, він сидить в широкому кріслі. Довгі худі руки й ноги і мов забута могила, запалі груди. А очі тихі й сумні, неначе осінній вечір.

Дивиться на позолочені жаром грані полін, і в очач у його, на їх вохкому поверсі, вони одбиваються огненними стовбчиками.

Мов граються одягнені у золоту одж діти.

Згорнув руки, од сухих колінах. Перебірає по волі старими м'якими пальцями і стежить, як якийсь з їх, ховаючись од світла і тепла за другими, попадає в холодок і мов в'яне. Виринає знов до світу і оживає в теплі.

Він прагне тепла, він виринає до його з затінку.

— А, й тобі треба тепленького!..
Ледве помітна усмішка майнула в очач: все, поки живе, бажає тепла і світу!

І його душа, колись така жалібна, через усе довге життя тікала з п'їтьми і холоду дїяности до світла і тепла науки. Науки і безсмертних, вічно молодих мрій.

Звів очі, поглянув на великі важкі шафи.

Там, у тих книгах, було його життя. Вони тепер стоять на полицях і мовчать, мов черниці. Дивляться на його не моргаючи, чорними сувними очима, думають:

— Який ти став старенький і утлий!.. Сиди вже, не ворущись!..

А колись, і ще недавно, як вакханки, граючи веселим поглядом, кликали до себе. Запалювали огні, обспали все навкруги себе квітками і наливали в чаші вина. Кипучого яскравого вина, що від його заго-

рився мозок і горів, мов чудесний світич!..

Схилюва чолом на руку.
Колісь, і ще недавно, отут під цим черепом мистився великий храм. Храм на честь великого і єдиного Розуму.

Мов стародавній жрець, приносив там він жертви своєму богови. Усе віддавав: працю й здоров'я, хвилини радості і дні і ночі суму. Приніс у жертву талант і молодість. Віддав безповоротно усе своє життя.

Як божевільно закоханий любовник віддає все своєму божеству, усе, чого воно забажає, так він оддав. І зостався нищий і убогий.

Згоріло все масло і світич погасав, і величний храм помалу обсунувся в кладовище.

Хрести... позападали могили і кілька важких величних мавзолеїв!..

І під кожним хрестом поховано частину його душі. Кожна забута могила то несправдана надія. А мавзолей—то його трофеї.

На кожному з їх написано його ім'я і вирізано тітули його наукових і літературних праць.

Колісь ті праці викликали зависть і похвалу й робили славним його ім'я. Вони були живі. У кожній з їх чулося серце лева і світив розум Прометея.

А тепер вони тільки мавзолеї на його кладовищі. Стоять гранітні, безомовні і сяють золотими написами. Байдуку і холодом віє од їх. І коли він сам підходить до їх, з погордою дивляться згори на його і мов кажуть:

— Ти збудував нас, але уже не зможеш зруйнувати, і ми будемо стояти на твоєму кладовищі!..

Так, на кладовищі.

Бідне ні на що не потрібне кладовище!

Залило його дощами, замело снігом і стоїть воно забуте, нікому, нікому в світі не потрібне.

Ні, воно потрібне йому самому.

— Одкинув голову на спинку крісла, зажмурич очі. Рука упала на коліна.

Холодний вітер мете сніг і хитає порушені хрести. Запорошує йому очі. А він іде по своєму кладовищу.

В руках заступ.

Він ритиме собі могили. Посеред рощитаних хрестів, завалених могил і величких холодних мавзолеїв.

Ось тут.

Ударив у мерзлу землю.

Заступ задавенів і одгукнулись разом усі хрести. Зігнули позападали, заперошили снігом могили:

— Уже кінець?..

— Кінець.

— Що ж далі буде?..

— Не знаю.

Дмухнув вітер. Закрутився навколо сніг і знявся вгору. Знялось і полинуло за ним усе кладовище. Невідомо куди.

Полинув і він. На своєму кладовищі!..

Стояв і думав:

— Так кожен з нас, великий і малий на мірку ближніх, є окремий космос, а буде окремим кладовищем. І всі ми полинемо у безвість. Потонемо, загубимось у йї.

— Рука торкнулася до чола.

— Тату, ти спиши?

Проклинувся. Росплющив очі і в їх одблився і золоті грані перегорілих полін, і жах недавній, і засміялась, підносячись на крилах любови над безоднею небуття, ласка.

— Не сплю ще,—засипаю.

Взяв її повну, білу руку в свої холодділі і обважнілі пальці й підніс до вуст.

— Потрохи засипаю... Скоро засну.

Глянув у вічі йї. Осміхнувся. Мов відкилась уже вдалека.

Тріснуло в каміні поліно. Стрибували золоті іскри і спалахнув під ними синій огник. Пограв хвилину, мов синій метелик. Не вдержався в повітрі, пурхнув і погас.

М. Чернявський.

1908. VII. 4.

Листи з Кавказу.

II.

Воєнно-грузинська дорога.

З курортів ми виїхали до Владикавказу, бажаючи побачити кавказький краєвид, діставшись Воєнно-грузинською дорогою до Грузії. Сам Владикавказ зовсім нас не

цікавив: город, яких багато, не визначається нічим. До того ще йшов дощ, і величній зелені краєвид з біловірними вершинами ховалась в імлі. Бажалося мерщій в царство скель, провалів, снігу, в царство шумливих річок і гірних обвалів. Воєнно-грузинська дорога давно вславилася своєю суворістю, дикою красою і за минулих часів була майже зовсім неприступна. Відомо, наприклад, що генерал Лазарев 1799 року пройшов по цій дорозі 200 верстов за 36 днів. Вона іде через два краєвиди: перший піднімається на 10000 футів над поверхом моря і лежить на південь з боку Грузії, відзначаючи річки Терек, Асу, Аргунь від Арагви, Кури, Алазани; другий, так званий передній краєвид, лежить на північ, піднімаючись ще вище. Річки північного Кавказу проривають цей краєвид в чотирьох долинах: Терській, Дарьяльсько-ушеліно, Асінській, Аргунській і Тушінській. Ці долини, оточені височинними горами, визначаються суворістю природою і цікавим людом, з його особистим побутом, вдачаю, звичаями.

Воєнно-грузинська дорога потрібувала багато грошей, сил і умілости. В Дарьяльській ушеліні, коло Байдара і на Гуд-горі її вирубували в кам'яних скелях уступом, а де скелі стояли сторч, або навіть зависали над долиною, там складали з самого низу високі стіни під стелями, засипали камінням і робили штучну вимощену дорогу. Але борня з дикою природою на тім не скінчилася. В небезпесних місцях, де шлях тудитись над провалляч наче гніздо ластівки, навис вичий сніг і льод. Снігові обвали йноді засипають дорогу, або ж змітають її з скель, а гірські струмки під повідь розмивають каміння, і інженерам завше доводиться лагодити попусоване.

18-го мая, підчас нашого перебування у Владикавказі, в горах ішов сніг, і ми сподівалися обвалів. Отже бажання мерщій побачити гори перемогло: віддавши по 10 карбованців за білет на черговий дїлжанс до Тифлісу, 19-го мая о восьмій годині ми виїхали разом з молодію пєтербургською парочкою, котра прямувала через Кавказ в Ялту. Вона так наївно роспитувала про абреків, хижих вовків та ведмедів, що мимоволі думка шугала до часів Лермонтова, коли через гори можна було їхати тільки добре озброєному і коли ле-

гесенські екіпажі загрузали в грязюці біля Гуд-гори та Крестової. Але досить було поглянути кругом, щоб впевнитись, що часи відмінилися. Гарна вимощена дорога ледве примітно піднімається вгору і коні без напруження везли важкий дїлжанс. Дрібний дощ сів мов криз решето, і зелені краєвиди почали виступати виразніше тільки після того, як ми проїхали верстов п'ять—шість і наблизились до Терка. Долина стала вузькоюю і глибокою, праворуч стали високі скелі, а далі й гори мов намальовані. Тай гарно ж як у цьому царстві рослин! З самої долини починається густий зелений ліс, криваючий краєвид і окремі шпилі аж до вершин. Хіба де не де вигляне страшне провалля, поблискуючи сірим, попельстим камінням, і знову зелене безкрає море з своїми горами—хвилями. За передніми краєвидами стали другі, ще вищі, притрушені зверху сріблястим інїєм.

На межі з верхівням стали низькорослі кущі й дерева в білому холодному уборі.

„Ото учора сніг ішов“, казав нам кондуктор: „Сьогодні можна сподіватись ясної години“.

тало на них 57.669 карб., себ-то до 66 карб. 21 коп. на кожний випадок. Щоб забезпечити жертвам нешасл. вып. лікарську допомогу, т-во арендує спеціальну лікарню, де робітників гоять як амбулаторно, так і стаціонарно. Пересічно, лемь хвороби робітників коштував т-ву 1 карб. 66,5 коп., з яких 71 коп. йшла на утримування лікарні, 36 коп.—на допомогу робітникові та 59,5 коп.—на ліки. Найбільше нещ. вып. трапилось не од машин. Так, р. 1905 не од машин трапилось коло 60 прощ. нещ. вып., р. 1906—76 прощ., а року 1907—уже 84 проц.

— Кооперативний рух. Дрібний кредит. Останніми часами з дозволу полтавського губернського комітету в справах дрібного кредиту заведено позичково-ощадні товариства в с. Микольському, полтавського пов., в м.—у Тендовці, прятинського пов., і с. Лебязьому, костянтинградського пов.

— Відомості про становище бурякових плантацій на 1 людя сього року на Україні.

Губернія	Вознів.	Київщина	Поділля	Харківщина	Полтавщина	Харьківщина	Чернігівщина	По всій Україні.
Копецькі	261	6.755	5.283	208	780	327	404	14.018
В. Куп.	1.800	13.046	10.666	700	972	1.506	2.009	30.759
В. Куп.	8.989	47.076	43.751	1.080	2.859	14.430	9.033	127.193
В. Куп.	17.161	67.614	51.989	4.563	7.892	36.289	10.366	195.664
В. Куп.	10	14.727	5.313	212	808	895	158	32.128
В. Куп.	88	4.724	1.616	442	115	223	19	7.227
В. Куп.	28.279	139.815	113.305	6.975	12.419	52.835	21.683	374.860

зав, що члени з'їзду в своїй діяльності і постановках повинні керуватись любовію до всіх тих неправославних—інновірів чи сектантів, яких вони збираються повернути до православ'я; причому попереджає всіх місіонерських діячів, що тільки тоді їх діяльність буде на користь православної віри, коли вони будуть ставитись з любовію до людей іншої віри; коли ж вони не будуть в своїй діяльності керуватись цим найвищим почуттям, то виключать до себе ненависть і ворожнечу, через що зопсують всю справу місіонерства.

Обер-прокурор синоду Ізвольський в своїй промові зазначив, що діяльність з'їзду повинна бути у згоді з Височайшим маніфестом 17-го квітня 1905 року про віротерпимість. Потім промовляли ще архієпископ волинський Антоній, місіонер протерей Нікольський, протерей Прозоров, синодський чиновник Скворцов, які вітали членів з'їзду і бажали успіху в працях. Далі чиновник з синоду Гурьев прочитав привітання до з'їзду, надіслані Саблером, деякими архієпископами, які не прибули на з'їзд, і від всяких монархічних—істинно-русских організацій; цих привітань було найбільше. Всього на зібранні було коло 2.000 народу; між ними більшість—почесні гості—представники вищої місцевої адміністрації і ин.; решта коло 400 душ—дійсні члени з'їзду—сі митрополіти, архієреї, священники і инші місіонери; були також і представники „союзників“—Дубровин, Постний і ин. Впускались на засідання виключно тільки ті, що мали відповідні білети; але на засідання силкувалось пройти декілька осіб, які не мали цих білетів; між иними забавляв бути на зібранні якийсь добродій, який на запитання розпорядчиків про білет, показав картку з написом: член „партії активної боротьби съ революцією“, але розпорядчики сказали йому, що тут все благодійні люди і революції ніякої не буде і не пустили його, а поліція випроводила за двері. Наприкінці зібрання було вибрано президіум і засідання коло 3 години скінчилося. Слідуюче засідання назначено в понеділок.

ОСТАННІ ВІСТІ.

(По телеграфу та з газет).

Діяльність уряду та адміністрації.

ПЕТЕРБУРГ 11. Офіційно спростовується повідомлення газет про з'їзд ректорів. Головне тюремне управління звеліло всі етапи повернути на тюрми, бо всі які єсть тюрми надзвичайно переповнені. Дозволено приймати в варшавський університет семинаристів. „Осв. Бюро“ повідомляє, що учні, увільнені з церковно-учительських шкіл, коли побажать держати екзамен на звання вчителя церковно-парафіальної школи, будуть допущені до іспитів тільки аж через 3 роки після їх увільнення. ОДЕСА, 11. Генерал-губернатор Толмаčov, повернувшись з Петербургу, повідомляє, що наприкінці року в Одесі буде скасовано военний стан. МОСКВА, 11. Генерал-губернатор Гершельман на підставі охрани звелів арештувати Євангеліє гр. Л. М. Толстого.

ОДЕСА, 12. Видано обов'язкову постанову часовим генерал-губернатором про нормальний відпочинок служащих в ремісничих закладах. Робочий день, за винятком лікарського цеху, встановлено в 12 годин, з перервою на обід в 2 години. Робітників, молодших 17 років, звільнено на 3 години, щоб вони мали змогу ходити до школи.

Судові справи.

ВИБОРГ, 11. В виборзькому гофгерихті почали розглядати справу шости росіяна та одного фінляндця, яких обвинувачують за державні злочинства та за намір пограбувати касу контори городських театрів. Гофгерихт оддав справу на 28 люля.

Холера.

АСТРАХАНЬ, 11. Зареєстровано два випадки азійської холери. Діагноз бактеріологічний.

Катастрофа.

ЯРОСЛАВ, 11. В ярославському повіті, на річці Коростлі, через пробіну в обшивці потонув катер, на якому їхала переважно молодь. Потопилися вчителька, семінаристка та одна колишня гімназистка. ОДЕСА, 11. Страшний дощ та град нарobiliли силу шкоди на Хаджибейському лимані.

Повідь.

МОСКВА, 11. Величезний грозовий дощ залив водою вулиці на півтора аршини заввишки. Дощ наробиав великої шкоди.

Фінляндські справи.

ПЕТЕРБУРГ, 11. Фінляндський сенат передав через генерал-губернатора Бєсмана заяву на імя Царя з приводу промови П. А. Століпкіна, виголошеної в Державній Думі у відповідь на запитання про становище Фінляндії. Зібрання фінляндських соціал-демократів, вибраних за депутатів, висловилося за обережну тактику, щоб таким способом уникнути нового розпуску сейма і зміни виборчого закону.

Труси і арешти.

ПЕТЕРБУРГ, 11. В Грабінні арештовано 6 чоловіка, що недавно вбили сина поміщика Гехта. Коли його вбивали, то один з убивців на гармоні грав „похоронний марш“.

В тамбовській духовній семінарії під час тругу знайдено під підлогою бомби і вибухові речі.

В поліцейському участку московської часті було зроблено трус в камері, де сиділо 22 арештованих. Виявилось, що вони підготували утечу.

Убивство.

СОСНОВИЦЬ, 12. 10 люля, в 10 год. у вечері невідомим убито стражника. По підозрінню арештовано кілька чоловіка.

У союзників.

ОДЕСА, 11. Домовластитель Сіндин, що дозволив „союзу р. н.“ розмістити в величезному своєму будинкові союзницькі інституції, тепер вимагає, щоб союзники добу негайно вигнано з квартири його дому. „Союз“ не згодився вийти по добрій волі. Сьогодні мировий суддя постановив виникнути „союз“ в особі гр. Коновніцина і всіх союзницьких інституцій: чайну редакцію й друкарню газети „за Царя і Родину“ та инші.

Відкриття місіонерського з'їзду.

Вчора в 11^{1/2} годин дня в залі „Релігійно-просвітительного общества“ відкрився місіонерський з'їзд. Зпочатку відкриття митрополітом Флавіаном з декількома архимандритами і священниками було одправлено молебне „об обращеніи къ истинной вѣрѣ заблудшихся“. Після молебня митрополіт Флавіан в короткій промові привітав прибувших на з'їзд місіонерів. Потім петербурзький митрополіт Антоній після короткого привітання членів з'їзду, оголосив, що місіонерський з'їзд, скликаний в Києві з дозволу уряду, одкрився; далі в своїй промові владика вка-

звел не примушували нас повертати знов ліворуч. Коло самого Ларса долина Терек досить широка, але річка ще дужче шумує на своїх каменні ложі, обвиваючи величезний „Ермоловський камінь“, мов зумисне поставлений між хвиляв. Снігові велетні присушили ближче і дихають подихом зими, примушуючи нас обмотувати свої шиї хусточками.

За Ларсом ліс зовсім счезає. Дрібні куці де не чіпляються по над дорогою, а вище самі скелі та каміння. Долина становить вузенькою, наче стрічка, Терек шумить і бризкає на кручі, починається знаменита Дарьяльська ущелина. Довгий, довгий коридор в готичному стилі, збудований природою, обступив нас високими стінами—скелями; стрілами ідуць шпиль до високого неба; безліч якихсь колон і гострих уступів! Дорога вирубана в скелях високо, високо над реванци Терек, а він аж скаженіє в тісних берегах і заплітаючись ворує каміння, намагаючись мершій вирватись на волю.

Тут людина почуває себе пригнобленою величчю суворим місцем. Кругом стіни і кручі сірі, німі, похмурі, і тільки вище на блакитному небі малюються снігові поверхи. Містинами каміння позвишло над дорогою і так сумно становиться, коли поглянеш униз, де вие Терек, і в безмежну височину, куди ховаються вершини. Ось страшна для подорожніх скеля „Пронеси Господи“, що немов чоме перекинутись на вузенький шлях і змести ділянку в провалля. Далі долина трохи ширшає, на скелях видніються старі башти, напіррозвалені стіни, давні свідки могутності грузинських царьків.

Перед очима прославлений „замок Тамари“. Мимоволі пригадується відомий вірш Лермонтова, хоч дійсність дає зовсім инші картини. Маленька долина. Кругом німі скелі, а далі снігові краєжі. Посеред долини високий високий шпиль, на якому стоять башти, стіни, сумні, покинуті. А Терек оддалека весело грає на просторі, поспішаючи до Дарьяльської ущелини. Снігові гори спускаються з круч нижче й нижче. Майже коло саміснійкої річки лежить сніг. Ось розступилися скелі і прямо перед нами Казбек, чудовий, блискучий, величний. По білому сніговому лону чорніють де-не-де провалля; якась хмарина притулилася збоку і не хоче одірватись, щоб не

потонути в сивій дню. Проти гори чорніють високі кручі, а на їх старинна церква грузинської архітектури—„монастирь Тамари“. Нижче станція Казбек і грузинсько-осетинське село того ж наймення.

Ми піднялися на 5649 футів над поверхом моря. Було зовсім холодно. За селом люде тільки що почали орати і я мав час побачити силу терпіння цих роботящих пасинків гор. Земля—самий камінь, пісок та глина. Шпі стіни каміння накланені на межі поля, та й само поле 30—50 ступнів, а дрібних камінців і не вибрати. Сіють саме жито, та й те часто не досягає через ранні морози. Ця махуча-земля належить казні і за неї бідні люде мусять платити!

„З чого ж тут живуть люде?“—питав я його можна.

„Ді це з чого? Хліб сіють, скотину випасують! Погляньте, скільки овець!“ І справді на кручах лазили віви і пастихи ходили з довгими гірлягами по таких скелях, що аж глянють страшно. Кручі ті поросли такою убогою травою, що навіть дивно було бачити там отару овець; тільки в ущелинах виднілася трава зелена, буйна, котру можна було навіть косити.

Гірські грузини багато де чому навчилися від горців, давно перейняли їх звичаї, побут. Бідні темні саклі однаковісній в грузинських і в осетинських аулах, їжа та ж сама у всіх і навіть гірський звичай кривавої помсти давно уже вживається грузинами.

Доки ми обідали в Казбеку, на станцію прибув судовий слідчий, що нам передав яскравий зразок такої помсти. Дві сім'ї грузин більше десяти літ ворогують, убиваючи представників роду. Нарешті останні двоє помирилися і вивунається заплатив зобов'язано 300 карбованців. А через тиждень його знайшли зарізаного на вулиці.

Від Казбека нас їхало уже шестеро, бо до нас пристав судовий слідчий і лікар, дідуць з Кувшини. Було тісно сидіти, а в тім наш нові подорожні стали нам у великій пригоді: було зовсім холодно, а вони ж мали таку силу теплої одежі, наче збиралися до північного бігуна. Через це ми їхали уже зодягнені як слід, а до того ще судовий слідчий добре знав дорогу і охоче відповідав на всі наші пи-

тання. Дорога до Коби підніжувалася майже непомітно. По обидва боки стояли аули з своїми саклями, збудованими так, що нижча сакля служила дольовою для верхньої. На горах виднілися маленькі клаптики обробленої землі, а коло невеличких струмочків стояли гірські водянні млини, дужче підхожі до купи каміння. Люде нам зустрічалися білі, обшарпані, змислені. За ділянком бігли бідлі, хорі діти і мовчки, з проханням у очах, простягали до нас руки. Ми кидали мляки, а до нас в ділянжас летіли запашні букети гірських фіялок.

Сніг уже зовсім спустився з високих гір і містинами лежав край дороги, але до Коби Терек іше весело грав, бризкаючи на скелі. За Коби дорога пішла круто вгору.

Ось перший обвал. Терек занесений снігом і ледве чуць, як реве під ним вода. Ми йдемо на той бік, судовий слідчий пропонує нам випити наразну і ми наближаємося до сірої арки, з під якої вийде струмочок кришталювої води. Набираємо в кружку,—вода справді шумує і на смак—зовсім кисловодський наразан, хіба слабший.

Далі дорога іде кривулькою круто вгору і ми в'їжаємося в царство снігу. Терек зривс занесений. Сніг лежить товстим шаром обік дороги, вкриває гори, шпиль, звисає над дорогою. В небезпешних місцях пороблено тонелі проти обвалів не так снігових, як кам'яних. Ще піднімаємося вище і візник спливає коні біля невисокого кам'яного стовпа, на котром вибито: „Гора Крестова, 7690 футів“.

Від Коби до Крестової ділянжас везли шестеро коней,—лал везуть двоє. Дорога іде понад Арагвою, спускається кривулькою з Крестової, і далі до станції Гудаура вирубана в скелях на висоті чотирьохсот сажнів.

Це найстрашніше місце в горах. Коні біжать собі по вузькій дорозі під страшними височеними скелями понад самою безоднею. Десь далеко-далеко внизу блеще Арагва, ледве видніються аули і воруються якісь істоти, а над нами здіймає своєю білою головою Гуд-гора, і ми з жахом на серці мов на крилах летимо по уступу до невеличкої білої станції, що

Рострати.

КОСТРОМА, 11. Плічач ревізії справ ветлузької городської управи виявилось, що в касі управи не вистачає 12.000 карб. Гроші розвіяно городським головою Шабаровим, який втік не знати куди.

ПЕТЕРБУРГ, 11. В Іркутську застрелився місцевий ревізор Шамаковський, що ростратив 18.000 карб. громадських грошей.

До житюірської драми.

ЖИТОМІР, 11. Як виявилось, вчорашній телеграма трохи неправдива: біля містечка Янова вбито не управителя, а лісничого й вирізано його семью.

За мордоном.

В Турції.

КОСТЯНТИНОПОЛЬ, 11. Офіційно повідомлено, що призначено маршала Шакир-пашу начальником генерального штабу, албанця генерала Ал-пашу—воєнним командантом Скутари.

ПЕТЕРБУРГ, 12. В Росії молодотурки об'явили головноюкомандуючим Осман-Рахим-Пашу, якого султан прислав задушити повстання. Привідця повстання Ніазі-Бей з кількома тисячами салдатів прибув в Манастирь і доручив командування Османові.

КОСТЯНТИНОПОЛЬ, 12-го. Звістка про заведення конституції викликала ентузіазм поміж молодотурецькою інтелгенцією. Широкої маси ставляться байдуже; християне—теж індиферентні. З провинції надходить сила подяк Ілдіз-Кюсківі. По редакціях турецьких газет вивішено прапори. У вечері буде ілюмінація. 12 люля сподіваються амністії політичним в'язням.

В Персії.

ТАВРИЗ, 11. Становище не змінється. В перестрільці 9 люля потерпіло чимало з обох боків. Телеграф поправлено. „Дикі вершинки“ пограбували силу будинків, чинять насильства. Люде мурут з голоду.

В лагері шаха відбуваються безупинні карти та катування арештованих революціонерів.

СІДНЕЙ, 11. Через забастовку залізничної службачих по всіх колях стало порожні вагони. На вулицях були сутички. Патрулі безупинно іздять по вулицях.

БОМБЕЙ, 11. Робітників з більшости фабрик забастували. Натопв з кількох тисяч забастовщиків накинувся на двох європейських польських офіцерів, що мали намір розігнати забастовщиків. Бригадські салдати стріляли: вбито одного робітника і поранено 6.

Література, наука, умілість і техніка.

— Видавництво „Серп“ друкує в перекладі на російську мову книжку О. Б. Аурера „Національний вопрос і соціал-демократія“; книжка ця вперше появилася в Австрії в минулому році.

— Міжнародний історичний конгрес. В Берліні 6-го августа (н. ст.) почнеться IV міжнародний історичний конгрес, на якому

наче гніздо ластівки притулилася під горою. Доки перепрягали на станції коней, ми милувалися чудовими картинами. Снігові гори одступили назад, а перед очима стали зелені краєжі, тільки зверху заповронені снігом. Унизу понад Арагвою простяглася чудова „Чертова“ долина (від слова „черта“, межа), де зеленіють дерева, поля, луки, садки. Але, щоб спуститись вниз, треба ще прохатти кривулькою 14^{1/2} верстов. Дорога від Гудаура вирубана в скелях і вється мов гадина то в один бік, то в другий. О восьмій годині вечера ділянжас прибув у Млеті, де ми заночували.

Від Млет дорога іде по над Арагвою. Горні краєжі вкриті лісом; містинами на значній вишині притулилися аули; меж лісом видніються невеличкі нивки. Куди не глянеш, збігають з гір струмочки, пересікаючи нашу дорогу. За Пассанаутом Віла Арагва зливається з Чорною.

Дивно бачити дві річки ріжних кольорів, котрі біжать разом, потім зливаються, котять свої хвилі окремо: Біла—праворуч, Чорна—ліворуч. Але далі темні хвилі беруть гору і велика шумлива річка тече брудна, чорно-сіра. Кругом тіж картини, тільки ліс густий, гарний, та повітря тепле. Села далеко багаті гірських, земля родить добре. Ниви давно вкрилися хлібом, а на межі і в густій траві, мов краплі крові, червоніють квітки польового маку. Далі до Аннанура і Душета (повітовий город Тифліської губ.) гори нижчають, ліс рідшає. За Душетом дорога іде степами. З обох боків стінами стала висока пшениця, що уже викинула колос; чудовими килимами вкрилися неазяїни містини і ціле море маку хвилюється в зеленій траві.

Нам довелося побачити край дорозі пізню оранку. Високий грузин ішов за плугом, запряженим 8-парамі биків. Земля кралялась товстими чорними скидами, котрі нагадували землю далекої України. На полі мало було люде, але по дорозі нас обминали ділі валки грузинських гарб, що прямували кудись на храм.

З під наметів виглядали смуглі, чорноволосі жінки, діти, зайозені бурдюки з вином, навіть віви і кури. Попадалися нам і осетинські двохоколки, запряжені буйволами, з купою чувалів. То осетини везли з Міхета за 100—150 верст в свої

буде прочитано 170 докладів. Конгрес поділиться на сім секцій, з яких особливу увагу звертає літературно-історична секція під предієльством проф. Густава Рете. Цікаво зауважити, що в цьому конгресі поки що з Росії ніхто не бере участі.

— Д-й М. Павлик умістив на сторінках галицької газети „Діло“ чималу розвідку „Автономія України в українським соціал-демократичнім освітленню“; в цій праці д. Павлик переказує брошуру д. Порша „Автономія України“, яку не дуже давно випустило київське видавництво „Знання то сила“.

— „Руськія Вѣдомості“ в № 159 умістили велику статю д. Житецького, присвячену пам'яті і діяльності М. П. Драгоманова.

Театр і музика.

— Бенефіс А. І. Зайченка. В товаристві українських артистів під орудою Саксаганського розпочалася серія бенефісів: що п'ятиш бувас бенефіс того чи иншого артиста чи артистки, які для своїх артистичних іменн вибірають звичайно яку небудь стару, заіграну пієсу.

В минулу п'ятницю, 11 люля, одбувся бенефіс артиста А. І. Зайченка, який виступав в ролі Гната в драмі Карпенка-Карого „Безталанна“.

Д. Зайченко—артист ще не старий; перші виступи його на сцені свідчили, що молодий артист має іскру таланту, перші дебюти його подавали надію, що він може прислужитись рідній сцені, як що тільки не кине працювати над собою. Минув де-який час і з жалем доводиться констатувати, що надій цих він не справив. Та й не диво! Треба мати надзвичайний талант і велику любов до свого діла, щоб раз-у-раз виступаючи в одних ролях—в репертуарі товариства чи я налічиться більше двох десятків пієс?—не спинитись в своєму розвитку, не грати шаблоново, без широкого почуття, заміняючи його фальшивим пафосом.

Роль Гната бенефіціант провів старанно, хоч і не скрізь драматизму, але чимало було й робленого, ненатурального йافیку.

З инших артистів одмітимо д.—йуку Ліницьку, Войцеховську і Попову, які провели свої ролі дуже гарно, та Туберозову, яка вела себе на сцені дуже ненатурально.

Публіка вітала бенефіціанта; в антракті було піднесено йому квітки і подарунки.

Ю. Кв. — У п'ятницю, 18 люля, в театрі купецького саду відбудеться бенефіс артистки д-ки Войцехівської. Виставлено буде драму Л. Манька: „Нешчасне кохання“.

— У трупі Л. Сабініна готується до вистави „Ревізор“ Н. Гоголя в українському перекладі Л. Сабініна.

— Спектакль на селі. Цими днями в с. Нова-Водолага (на Харьківщині), аматори виставляли драму Карпенка-Карого: „Безталанна“. Публіка була дуже задоволена з вистави.

— Дитячий спектакль у Галичині. 19 люля (нов. ст.) в Залукі, недалеко од Галича відбулася вистава дитячої пієски М. Козоріза: „Діточе свято“. В першій дії діти обговорюють програму ве-

рідні гори харчове зерно, бо що року в горах буває недорід. Що ближче до Міхета гарби—двохоколки обминають нас частіш і частіш.

Ми, задоволені тим, що наші коні мусять їти холоду, роздивляємося Міхет, колишню столицю Грузії.

Старинні будівлі, а надто церква з напіррозваленою дзвіницею звертають на себе увагу усіх і петербурзьська парочка поспішає навести на город свої „коляки“.

Проїзжаючи Міхет, ми побачили Курю, котра, обнявшись з Арагвою, котила свої хвилі далі, і мимоволі пригадали „Мцхрї“.

Справді коло Міхета і тепер єсть якісь давні руїни монастиря, і взагалі сам Міхет скіндається на якусь стародавню руїну.

Відомо, що він існував ще з початку IV-го століття, бувши разом столицею і кафедрою патріарха (міхетського католика). До наших часів збереглася церква, заснована ще першими царями Грузії і в останній раз перероблена в 15-му столітті, і колишній монастирь Самтавро з дужче цікавими самтаврським кладовищем в декілька ярів. Нижній ярус належить до так званої „Залізної епохи“, приближно до Х ст. до Різдва Христового, верхній до часів перших римських цесарів. Дуже цінні речі, знайдені в самтаврському кладовищу, можна бачити в тифліському музею.

З Міхета можна до Тифліса їхати залізницею, але доводилося довго ждати, і ми виїхали ділянжасом. Іхали по над каламутною, досить великою Курою. Ліс зовсім счез. Густа трава вслала кругом степовий простір, і дві чи три череди буйволів блукали оддалеки.

черниць в честь Тараса Шевченка; в другій дії відбуваються ці вечорниці. Вечорниці склалися з віршів Г. Комаріни: „Тарас Шевченко“, молитви Лисенка і „Боже великий“, дуета — „Чом, чом“, віршів Шевченка „Іван Підкова“ та „Вечір“, промови впорядкичів вечірків дівчинки Марійки та уклону українських сільських дітей Шевченкові — „Батьку Тарасе!“ Оце весь зміст пьєси такої цікавої для дитячих вистав.

В кінці юнія в Глухові перебувала „руско-малосіська труппа“ д. Чернова і мала там великий матеріальний успіх. Вагалі в Глухові сімпатією користуються тільки українські труппи (звичайно, з „горілочним“ репертуаром, з співами і з гопаком). Російські труппи „горять“. Зараз в Глухові пробуває рос. труппа д. Коженикова. Зборів не має ні яких і на свої вистави запрошує публіку *дурно!*

ДОПИСИ.

(Од власних кореспондентів).

М. МАХНІВКА, бердичів. повіту (на Ривинщині). Вночі четвертого і вранці п'ятого юнія місцевим становим д. Єфимовим, який мав при собі чоловіка з чотирі поліцейських стражників верха, було зроблено по двох єврейських будинках раптовий несподіваний трус. По трусі заарештовано махнівських міщан Якіма Мижерича та коваля Юся Фоголя з сином, що, як згодом виявилось, робили фальшиві золоті п'ятирублові гроші. Кажуть, що ця фабрика грошей почалася ще з початку 1906 року, але про неї до цього часу з наших містечкових селян ніхто не знав, хоч і дуже багачко ходило по людях тих фальшивих грошей. Всі думали, що ці гроші робляться не в нас. Може б ще не скоро доведеться довідатись, що в Махнівці є такі фальшивники, як би один чоловік на базарі в Пикові не проговорився з п'яних очей, що він гендюк грішми, які йому доставляють мало не дурно. Коли ого було заарештовано і знайдено в кешені карбованців зо три десятка підроблених грошей, то він зараз і сказав, де і в кого їх узяв.

Хліба в цьому році, як озимі, так і ярові, у нас, нема що казати, — гарні, як на зерно, так і на солому; коли б тільки зібрати щасливо. Огородина також гарна виїде, як що йтимуть часто дощі, тільки от огірків багачко пропало від юнівських холодів.

ГЛУХІВ (на Чернігівщині). Недалеко од Глухова, вже на території пугнівського повіту, стоїть відавана відомий своїм чорносотенством Глинський монастир. Ще р. 1900 після того, як Л. Толстого одлучено од церкви, ігумен цього монастиря о. Ісаєв звелів своїм ченцям намалювати на мурах головної церкви шановного письменника в пеклі на розпеченій сковорідці, серед чортів. І намалювано... Так і пишався „невіра“ в пекельній компанії, аж поки курський владика не звелів його затерти. Коли виник на світ Божий „Союз руск. нар.“, монастир зробився ширим його прихильником. Чернець цього монастиря о. Агафодор заснував „русский союз“ (як його у нас звуть) і в Глухові. Дійшло до того, що ігумен фотографувався „купно“ з своєю „братією“ в стражницьких убраннях зо значками глухівського одділу „Союза“. І тепер всі ченці зо дня чпляють собі ці значки. Літературну пропаганду монастир провадить досить широко. Виданництво побожних книжок він щільно занедбав і видає самі відозви та брошури, які дурно роздає прочанам. За інтелігентними прочанами встановлено пильний догляд. Один парубок з Глухова д. Козоріз, прочитавши одну з монастирських відозв, „зневажливо“ її кинув. Це підігледів якийсь чернець і д. Козоріз просидів в глухівській тюрмі цілий місяць. Всі монастирські стіни обліплено свіженькими союзницькими відозвами, здебільшого на тему про одібрання в монастир земель на користь селян. З брошур ширяться ці: „Русская революція і єврейская соц.-дем.“ Якова Левина, „Ночь на еврейском кладбище“ Редкифа та інші подібні.

В монастирі є чимала книгарня, в якій повнісінько цих виданнів. Та серед української людности селянської ченці сімпатією не користуються, почасті через те, що всі ченці великороси, а почасті через зневагу до селян — „дохлов“. Треба ще додати, що всі помешкання для прочан дуже брудні. Сила паразитів — це річ звичайна. Треба б „кому слід“ звернути увагу на антисанітарне становище цього монастиря.

С. АНДРІВКА, гадяцького повіту (на Полтавщині). На Андріївську сільську громаду в цьому році накинута податків: окладних 2067 карб. і 84 коп. і мирських — 2343 карб., а разом 4410 карб. 84 к., не рахуючи сюди штрафовки, продовольчої позики і своїх, спеціально громадських трат. Для селян, що живуть виключно з хліборобства, що не мають на душу навіть по 1/2 десят. надду, — (по уставній грамоті всього наділено на село землі огородної та польової, годящої й негодящої для оранки — 787 десят., а селян ще 11 років тому, по перепису 1897 р., було 2690 душ), — це тягар дуже важкий. Щоб оплатитись при сьогорішньому поганому врожаєві, багачко нашої молоді сього літа пішло в Таврію на заробіток до німців-колоністів. А з цих заробітників саме

тільки лихо для селян. В № 149 „Ради“ вже писалося, як тавричанські заробіткі здеморалізували, розбещили нашого селянина Степана Онищенка. Тепер андріївці мають і другий аналогічний приклад. Селянин Кузьма Бабенко, прекрасний сем'янин і розумний громадянин, а в Таврії на заробітках став злодієм, сидів у острожі. Оце несподівано Бабенко з'явився в Андріївці і з собою привіз здоровенну скриню, навантажену чоловічим убранням та іншим добром. Трохи згодом допитався до Андріївки чужий чоловік і, з допомогою поліції, одібрав од Кузьми привезену скриню з тим добром. Виходить, що Кузьма вкрав її на вакзалі в одного чолові'яги.

М. СМІЛЕ, роменського повіту (на Полтавщині). Вночі на 5 юнія в Смілому обікрадено поштовою контору, — подія ще не чувана в нашому повіті. Злодії пройшли в контору з кухні, знявши з петель двері. В той час в квартирі начальника контори — В. І. Смуринова, окрім його, жінки та дітей, не було ні кого; робітниця пішла ще з вечора до дому, а робітник завжди спав у клуні. Коли Смурін почув, що в квартирі щось ходить і вийшов з своєї світлиці в контору з револьвером у руці, — на його навалилися кілька чоловіка, зязвали йому руки й ноги, привязали до ришотки, а кінець вірвовки прикрутили до вхідних дверей. Жінці його теж зязвали руки й ноги і прикрутили до лійки. Потім злодії взяли у Смуринова ключі од скрині, де вже була наготовлена почта, яка на другий день мала бути одвезена у Ромни. З поштової скрині злодії забрали мало не 8 1/2 тисяч карбованців грошей, з них білш 6 т. карб., що були заані акцизним чиновником. У хаті весь час було темно, бо злочинці огню не світили, навіть лампадку, що горіла в одній хаті, погасили, через це Смуринов не міг запримітити ні одного обличчя злочинців. В той час, як поралися злодії у конторі (тоді, як розкаже С., була вже година ночі) поуз почту проїздив на Ромни смілянський становий. Крім того, зараз біля будинку поштової контори кватиря стражників. Окрім казенних грошей, злочинці забрали де-що з власного добра д. С., напр. золотий годинник його жінки, скількоє карб. грошей та інше. Скінчивши „роботу“ у конторі, — злочинці пішли у Ізальню д. С., знайшли півкварти горілки, якусь страву, пополюли, добре випили і зникли. Того ж таки дня у Сміле приїздили на слідство — роменський справник, судовий слідчий та начальник роменської поштової контори, але злочинці, як кризь землю провалились, — не знайшли їх.

С. ДЕМКОВИЦЬ, любл. губ. (на Холмщині). В „Ради“ писалося, скільки платять податків сільський люд по окремих повітах Київщини. Цікаво порівняти тутешні селянські видатки на державні й громадські потреби з тамтешніми.

Нижче наведені числа взяті з офіційних документів села Демкович в Замойському повіті, але по них легко уявити собі, скільки несе на собі податкового тягару громада й інших сіл на Холмщині, бо податки та інші повинности всюди тут за малим однакові. Згадане село мало по ліквідаційній таблиці 105 окремих осель, що володіють 2172 моргами землі: риллі, сіножаті, селдська, пасовиська й так інше. Ті колишні 105 осель тепер розрослося в 210 окремих господарств, хазяї яких обробляють від 1 до 24 моргів землі. Треба тут заважити, що багатирів з 24 моргами землі знайдеться на все село не білш 3—4, а білшість — голода, що обслуває 6—8 моргів, не лічучи вже „халушників“, що й того не мають, а повинні жити з 1—2 морг. Село виплачує щорічно ось скільки податків: а) подімового (береться з окремої хати) 344 р., б) поземельного (береться з морга) 535 р. 55 к., в) дорожнього (так само) 100 р. 32 к., г) лікарського (так само) 65 р. 16 к., д) транспортного (береться з окремого господаря) 37 р. 80 к., е) гмінної складки (береться з морга) 304 р. 8 к., ж) шкільної складки (так само) 108 р. 10 к., з на варту при костюлі (з окремого господаря) 31 р. 50 к. Крім того кожен господарь ще платять: 1) страхого податку за будинки по 70 к. з кожних 100 р. сепаратно, 2) страхого за рогату худобу по 8 коп. з голови, 3) все село щорічно виплачує 1000 карб. лісового штрафу (не лічучи таксиров судовому приставу) за сервитути права, а без того неможна обійтись, бо прийшлося б зостатись без палива й без матеріалів на будинки. Коли це перевести на гроші шальваркову повинність то вийде, що вона обходиться селянам білше як 2000 карб. Оце головніші видатки, але ще мало не кожен рік треба давати з морга на поправку гмінних будинків, на каменярів, на вартівників, що одводять арештованих, і так інше, що трудно обрахувати. Морг землі коштує в тутешнім закутку 250—300 руб., се б то, на одні тільки проценти, як земля куплена за позичені гроші, треба витягнути з морга 15 руб. щорічно. А хіба може дати морг білш 15 руб. чистого зиску в рік? Звідкіль же заплатити податки?..

Од редакції.

До нашої контори надіслано такі жертви на пам'ятник Т. Шевченкові. Через Демченка: Лінецький струнний квартал: перша скриня — 1 руб., друга скриня — 1 руб., альта — 1 руб., басоль — 2 руб., слухачі

— 2 руб. 50 коп., разом — 7 руб. 50 коп.; через С. Авсенева з Севастополя: зібрані од різних осіб — 13 руб. 92 коп., через Т. Кушнірук — 50 коп., І. Тандора — 1 руб., Ф. Передрій — 50 коп., В. Маковецький — 25 коп., Орешкевич — 25 коп., І. Шевченко — 10 руб., І. Демяненко — 50 к., Г. Азімів — 1 р., Г. Сакович — 50 к., Платіков — 20 к., Н. Кузнецов — 20 к., С. Ринзина — 50 к., Г. Кушнірук — 2 р., N—60 коп., разом — 17 руб., 85 коп.; через П. Ізальню з Катеринославу: І. Погребний — 1 руб., П. Ізальню — 1 руб., Губерланд — 1 руб., С. Демченко — 50 коп., М. Демченко — 10 коп., Ф. Попко — 50 коп., Мірошніченко — 25 коп., Т. Овсянников — 20 коп., Р. Підпригора — 20 коп., Орлов — 20 коп., А. Зайцов — 20 коп., В. Пустий — 20 коп., І. Вибодовський — 20 коп., Оврам — 20 коп., І. Пирогов — 15 коп., С. Образовський — 15 коп., Ф. Богачов — 10 коп., с. Родина — 10 коп., Назаренко — 10 коп., Дашков — 10 коп., Кляменченко — 10 коп., Діхтар — 10 коп., Сиданченко — 10 коп., П. Труш — 1 руб., Старовойт — 10 коп., разом — 7 руб., 85 коп.; всього разом — 46 руб. 77 коп., а з тими, що раніш надіслано з 1-го януаря с.р. — 1941 руб. 50 коп.

Всього на пам'ятник Т. Шевченкові поступило через контору „Ради“ — 2756 руб. 19 коп.

УВАГА. Редакція просить тих осіб, які хотять, щоб списки жертводавців були надруковані в нашій газеті, приклати ці списки п'ятикоп. готовими до друку, себто: приклати повинні бути написані чітко, на одному боці аркуша паперу і загальна сума жертв по списку обов'язково мусить сходиться з сумою, що висилається по переводу.

Листування редакції.

Од Ольгополь, с. Каміньчу, Дописом користуюсь. Український словарь та українську граматику виписати можна з „Української книгарні“ (Київ, Безаківська вул., № 8).

Ф.—Д. Штуатвор. Ювілей друкуватися не буде, допис присилайте.

Календарні відомости.

Неділя, 13 юнія. Собор св. арханг. Гавриїла, прп. Стефана, мч. Серапіона.

Сх. сон. 4 год. 18 хв., зах. сон. 7 год. 54 хв.

Повенілок, 14 юнія. Св. август. Акіля, прп. Овсімья чуд., мч. Іуста.

Сх. сон. 4 год. 19 хв., зах. сон. 7 год. 52 хв.

Залізничні поїзди.

(З 18 апріля 1908 р.)

Напрямок	Позаїздяє з Києва	Прибуває до Києва
Мідденно-західна (Юго-Западная) залізниця.		
Кур'єр. I, II кл. Одеса, Кишинев, Євпаторія	19 г.00 х.в.	29 г.45 х.р.
Кур'єр. I, II клас. Брест, Варшава	97 г.10 х.в.	11 г.03 х.р.
Лотос. I, II, III кл. Одеса, Брест, Візосток, Граєво, Умань, Новоселці	39 г.15 х.р.	49 г.00 х.в.
Лотос. I, II, III кл. Сарни, Ковель, Варшава	31 г.25 х.д.	47 г.50 х.в.
Пасаж. I, II, III кл. Одеса, Умань, Новоселці	51 г.20 х.в.	66 г.15 х.р.
Пасаж. I, II, III кл. Бердичів, Радзівилів, Відень	118 г.25 х.в.	121 г.26 х.р.
Пасаж. I, II, III кл. Одеса, Волочиск, Вілень	79 г.35 х.в.	88 г.15 х.р.
Мішан. II, III кл. Одеса, Брест	157 г.25 х.р.	167 г.35 х.в.
Пасаж. I, II, III кл. Фастів, Знаменка, Миколаїв, Євпаторія	19 г.10 х.в.	20 г.59 х.в.
Лотос. I, II, III кл. Фастів, Знаменка, Миколаїв, Євпаторія	171 г.20 х.в.	187 г.15 х.р.
Пасаж. I, II, III кл. Брест, Візосток, Граєво	131 г.05 х.в.	146 г.56 х.р.
Мішан. I, II, III кл. до Білої Церкви, Ольшаниця	275 г.00 х.д.	289 г.28 х.р.
Пасаж. I, II, III кл. Сарни, Ковель, Варшава, Візюво, Петербург	511 г.50 х.в.	67 г.51 х.р.
Мішан. IV кл. Київ, Одеса, Брест, Знаменка	319 г.53 х.в.	321 г.10 х.д.
Пасаж. I, II, III кл. Фастів, Знаменка, Катеринослав, Севастополь та Ростов надлоу	218 г.20 х.р.	229 г.55 х.в.
Швидкий товар. IV кл. Київ, Малин	311 г.14 х.в.	327 г.40 х.р.
Швидк. товар. IV кл. Київ, Малин	434 г.20 х.д.	409 г.15 х.р.
Московсько-Київ-Вороніж. залізниця.		
Швидк. I, II, III клас. Москва	211 г.45 х.р.	16 г.10 х.в.
Лотос. I, II, III кл. Москва, Курськ	41 г. поч.	36 г. р.
Пасаж. I, II, III кл. Курськ	4б11 г. в.	3б7 г.30 х.р.
Касаж. I, II, III кл. Курськ, Москва, Вороніж	61 г.20 х.д.	55 г.25 х.д.
Пасаж. I, II, III кл. Курськ, Вороніж, Харків, Петербург	81 г.30 х.в.	76 г. р.
Київ-Полтавська залізниця.		
Лотос. I, II, III кл. Кременчук, Полтава, Харків	41 г.21 х.в.	37 г.10 х.р.
Швидк. I, II, III кл. Полтава, Харків, Лозова, Ростов, Севастополь	28 г.12 х.в.	19 г.40 х.р.
Лотос-пасаж. II, III кл. Полтава, Харків	61 г.12 х.р.	56 г.48 х.в.

Редактор **Ш. Павловський.**
Видавець **Є. Чиналенко.**

Оповідки.

Потрібні енергічні агенти. Спитати в конторі „Ради“. 0-265-2

ПРОДАЄТЬСЯ ПО КНИГАРНЯХ:
Нехай живе життя!
в'єса на 4 дії
ЛЕОНИДА ПАХАРЕВСЬКОГО.
д. 25 к.
Склад видання в „Українській Книгарні“, Київ, Безаківська, 8. 0-62-18

В.Володим., 33.
УКРАЇНСКА ТОРГІВЛЯ „ЗАТІШОК“.
Вед.-Володимирська, 33.
Має подія свіже сматне морозене кількох сортів в переддаті 2 р. 40 коп. без пересилки, великий квас та мінеральні води провізора Гелчке.
Прому шановних українців не минати. 10—230—10
В.Володим., 33.

Був-**сільський учитель** шукав якийсь будув роботи за невелику плату. Адр.: Маз. Піхвална, 4, спитати в вранці А. Ш. 2—269—3

ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТА
на першу в Південній Америкі українську газету
ЗОРЯ (AVRORA)
Часопись українська в Бразилії.
Виходить що другий четверг. Видає товариство „Провіта“ в Куритібі.
Редактує Комітет.
Передплата в Росії 5 рублів.
Редакція міститься на улиці Conselheiro Rodrigues № 194.
Адреса для листування: Zora et Curitiba Caixa postal № 200. 0-10-78-14

У ХАРЬКОВІ перекладають і купують вати варізно „Ради“ можна в Громадській Бібліотеці, Петровський пр. р-22-22

Від 20 серпня (августа) до 20 січня (януаря) в конторі „ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВОГО ВІСТНИКА“ (Київ, Прорізна, 20), прийматиметься передплата на нову книгу проф. **М. Грушевського**

Історія української козаччини до половини XVII в.
(Се буде VII том Історії України-Руси, але сам для себе становитиме особну цілість). Великий том, білше 500 стор. великого формату, в переддаті 2 р. 40 коп. без пересилки, по виході ціна буде значно повишена. Виход книги призначється на март 1909 року. 3—253—10

☆☆☆ **ДРУКАРНЯ** ☆☆☆
ПЕРШОЇ КИЇВСЬКОЇ АРТІЛІ ДРУКАРСЬКОЇ СПРАВИ
Київ, Трьохсвятительська № 5. Телефон № 1069.
Маючи величезний вибір найрізномордніших шрифтів, приймає друкарські роботи: часописи, журнали, книжки, справоздання, преискуранти, бланки, рахунки, конверти, ріжні візитові і шлюбні картки, плакати, таблиці, афіші, програми і так інше. Всі замовлення ☆☆☆ виконуються чепурно, бездоганно і на призначений час. ☆☆☆

Приймається передплата на щоденну українську газету
ДІЛО.
Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5-й годині по полудні.
Передплата на „Діло“:
В Австрії: на цілий рік—32 к., на пів року—16 к., на місяць—2 к. 70 с. В Росії: на цілий рік—17 р. 40 к., на пів року—8 р. 70 к., на міс.—1 р. 60 к.
У Львові (без поштової пересилки): на цілий рік—28 к., на пів року—14 к., на чверть року—7 к., на місяць—2 к. 34 сот. Поодиноке число коштує у Львові 10 сотиків, на провінції 12 сот.
Адреса: Австрія, Львів, Ринок, ч. 10. (Oesterreich, Lemberg, Rynok, 10). 0-23-1

Приймається передплата на 1908 рік
„РІДНИЙ КРАЙ“
УКРАЇНСКА ТИЖНЕВА ЧАСОПИСЬ.
При „Рідному Краєві“ виходить додаток **„МОЛОДА УКРАЇНА“**
щомісячна часопись для дітей старшого й мевшого віку.
Плата на рік за обидва видання—4 карб., на півроку 2 карб., на три місяці 1 карб., за границю на рік 6 карб., на півроку—3 карб.
Передплата на „Рідний Край“ без „Молодої України“ на рік—3 карб., на півроку—1 карб. 60 коп., на чверть року 85 коп. Передплата на „Молоду Україну“ без „Рідного Краєві“ приймається окремо: на рік—2 карб., на півроку 1 карб., за границю—3 карб. на рік.
Адреса контори і редакції: Київ, Маріїнсько-Благовіщенська ул., 97.
Обидва видання виходять під редакцією О. Косач (Олени Пчілки). 0-26-29

Видавництво „ЧАС“.
Вийшли з друку і продаються по всіх кращих книгарнях України такі книжки:
ПЕРША СЕРІЯ:
1. М. Левицький. Заочиниця (з портрет. автора) д. 3 к.
2. Г. де-Мопасан. Батько Мілон (з портрет. автора) д. 3 к.
3. М. Телешов. Свурта (з портрет. автора) д. 3 к.
4. Б. Прус. Явний телеграф д. 1 к.
5. К. Мисат. Сия чи пасинок? д. 2 к.
6. А. Фогадор. Срібний хрестик (з малюнком) д. 2 к.
7. Р. Ніплінг. Бунтарь Моті-Гей (з малюнком) д. 3 к.
8. Г. Бетге. Маріяка д. 1 к.
9. А. Гарбог. Помста д. 3 к.
10. Рідні струни. (Збірочка віршів) (з портретом Т. Шевченка) д. 4 к.

ДРУГА СЕРІЯ:
11. Петро Ротарь. Не в руку (з портр. автора) д. 3 к.
12. Октав Мірбо. Вродга (з малюнком) д. 2 к.
13. Антін Чехов. Лихо (з малюнком) д. 2 1/2 к.
14. Марія Родзевичова. Мотлох (з малюнк.) д. 5 к.
15. Іонас Лі. Дві матері. д. 1 к.
16. Джовані Чамполді. Сільська вчителька (з малюнк.) д. 4 к.
17. Абрам Рейзін. У наїми. д. 2 1/2 к.
18. Вибірний Макогоненко. В суді. д. 3 к.
19. Іван Вазов. Павло. д. 1 к.
20. „На одпочинок“ (збірочка веселіх поезій) д. 4 к.
Вся 2 серія коштує 28 коп.; хто купує одночасно 1 і 2 (всі 20 назв), платить 50 коп. Хто замовляє на 1 карб. на складі (Київ, Прорізна, 20). Укр. книгарня „Літературно-Наукового Вістника“, той за пересилку не платить, а хто замовляє на 3 карб., той одбирає дурно комплект чи першої, чи другої серії по бажанню.
П'ять відсотків з прибутку од продажу виданнів „Часу“ буде призначено на пам'ятник Т. Г. Шевченкові у Києві. 10—223—17